

મકાઈની ખેતી

મકાઈની સુધારેલી જાતો : ગુજરાત મકાઈ-૨,૩,૪,૬,નર્મદામોતી, ,ગંગાસફેદ ૨,

બિયારણ કેટલું જોઈશે ? : એક એકર માટે ૮ કીલો બિયારણ જોઈશે.

જમીન : સારા નિતારવાળી,ફળદ્રુપ, સમતળ,ગોરાળુ,મધ્યમ કાળી જમીન વધુ અનુકુળ આવે છે. ઢાળ વાળી જમીન હોય તો ઢાળની વિરુદ્ધ દિશામાં ચાસ કાઢીને વાવેતર કરવું જોઈએ

જમીનની તૈયારી : ટ્રેક્ટરથી અથવા હળથી એક વેત જેટલી (૬-૮ ઈંચ) ઉડાઈવાળી ઉભી અને આડી ખેડ કરવી,જેથી જમીનમાં રહેલા રોગના જીવાણુઓ તથા જીવાતના ઈંડા નાશ થાય અને જમીનમાં ભેજ સંગ્રહ થાય.આ ઉપરાંત અગાઉ કરેલ પાકના જડીયા,કચરો વીણીને ખેતર સાફ કરવું જેથી ઉઘઈથી બચી શકાય. એક એકરમાં ૧૦ ગાડલા છાણીયું ખાતર નાખીને ઉભી- આડી ખેડ કરવી અને સમાર મારીને જમીન તૈયાર કરવી. જમીનમાં ઉઘઈ, કૃમિ, મુળખાધ તથા જમીનજન્ય નુકશાન કરતા જીવાણુઓ અને ફુગ સામે રક્ષણ મેળવવા માટે ૧૦ લિટર પાણીમાં ૧૦૦મીલી. જૈવિક નીચંત્રકોનું (નીમાસ્ટ્ર) દ્વાવણ બનાવીને જમીનમાં આપવું.

વાવણીનો સમય : ચોમાસામાં વાવણી લાયક સારો વરસાદ થયા બાદ વાવણી કરવી (જુન-જુલાઈ માસ).શિયાળુ પાક માટે દિવાળી પછી નવેમ્બર ના પહેલા પખવાડીયામાં વાવેતર કરવું.

બિયારણને પટ આપવો: ૧૦ કિલો મકાઈના બિયારણને ૫૦૦મીલી બાયો કલ્ચર નો પટ આપવો જેનાથી છોડની વૃદ્ધિ વિકાસ સારો થશે. બિયારણ પટ આપવાથી બીજ જન્ય રોગો જેવાકે સુકારા સામે રક્ષણ મળે છે.

બિયારણ વાવવાનું અંતર: મકાઈને બે ફુટના(એક ડગલાના) ગાળે વાવવી અને બે છોડ વચ્ચે એક ફૂટ(બે વેત) જેટલું અંતર રાખવું.(૬૦ x ૩૦ સેમી.)

ખાતરો : મકાઈના પાકમાં એક એકર જમીનમાં પાયાના ખાતર તરીકે ૨૦ બેગ અળસિંયાનું ખાતર/ સેલરીય ચાસમાં આપવું. ૨૦૦ લિટર પાણીમાં ૨લીટર અમૃતપાણી મેળવીને યોગ્ય રીતે હલાવીને દ્વાવણ બનાવવું આ દ્વાવણને એક એકર જમીનમાં પાણી સાથે આપવું. એક લિટર પાણીમાં ૧૦ મી.લી. મુજબ અમૃતપાણી મેળવીને યોગ્ય રીતે હલાવીને દ્વાવણ બનાવવું. આ દ્વાવણને ૧૫-૨૦ દિવસના ગાળે છોડના પાંદડા પર પંપથી છાંટવું જેનાથી છોડની વૃદ્ધિ,વિકાસ સારો થશે. અમૃતપાણી જમીનમાં રહેલા ઉપયોગી સૂક્ષ્મતત્વોને સહેલાઈથી છોડને પહોંચાડે છે,તદઉપરાંત હવામાં રહેલા નાઈટ્રોજનનું રૂપાંતર કરીને છોડને પુરો પાડે છે.

આ ઉપરાંત જમીનની ચકાસણી કર્યા બાદ કૃષિ યુનિવર્સિટીની ભલામણ મુજબ એક એકરમાં નીચે મુજબના રાસાયણિક ખાતરો નાખી શકાશે.

ચોમાસુ પાક : સુધારેલી જાત માટે નાઈટ્રોજન ૨૫ કીલો, ફોસ્ફરસ ૧૫ કીલો નાખવું.

શિયાળુ પાક : સુધારેલી જાત માટે નાઈટ્રોજન ૫૦ કીલો, ફોસ્ફરસ ૨૫ કીલો નાખવું.

નિંદામણ અને આંતરખેડ : ચોમાસામાં મકાઈના છોડ કરતા ઘાસ કચરુ વહેલુ ઉગી નિકળે છે.ઘાસ કચરુ ઝડપથી વધે છે તેથી મકાઈના છોડ નબળા પડી જાય છે અને ઉત્પાદન ઓછુ આવે છે.કરબડીથી દર અઠવાડીયે આંતરખેડ

કરીને કચરુ વીણી લેવુ અને મકાઈના છોડના ફરતે હાથથી નિંદામણ દુર કરવુ. વધારે વરસાદ હોય ત્યારે આંતરખેડ થઈ ન શકે તો છોડના ફરતે હાથથી નિંદામણ કરવું.

પિયત વ્યવસ્થા : ચોમાસામાં વરસાદની ખેંચ પડે અને જમીનમાં પુરતો ભેજ ન હોય ત્યારે જરૂરીયાત પ્રમાણે પાણી આપવું. શિયાળુ મકાઈ પાકમાં વાવેતર સમયે, પીલા ફુટે ત્યારે, છોડ એક વેંતનો થાય ત્યારે, છોડ બે ફુટનો થાય ત્યારે, માંજર નિકળે ત્યારે, દુધ ભરાય ત્યારે, દાણા ભરાય ત્યારે એમ ૬-૭ પાણી આપવા. જમીનમાં ભેજ જોઈને પાણી આપવું.

રોગ જીવાત અને તેનું નિયંત્રણ : નુકશાન કરતી ઈયળો, ગાભમારાની ઈયળ માટે અલ્ટીમેટ દવા તેમજ ડોડાની કોરી ખાનાર જીવાતો ના ઉપદ્રવ અટકાવવા માટે ૧૦ લિટર પાણીમાં ૩૦-૪૦મીલી. ક્લોરોપાયરીફોસ દવાનું દ્વાવણ બનાવીને સરખી રીતે હલાવીને છોડ પર પંપથી છાંટવું. આ દ્વાવણ બનાવીને મકાઈ ઉગી નિકળ્યા બાદ દર પંદર દિવસના આંતરે બે થી ત્રણ છંટકાવ કરવા.

રોગ જીવાતોનુ પ્રમાણ ક્ષમ્ય માત્રા કરતા વધુ જણાય તો કૃષિ યુનિવર્સિટીની નીચે મુજબની ભલામણ પ્રમાણે પગલા લેવા.

કાપણી : મકાઈ ડોડાનાં ફોતરા સુકાઈને પીળા થાય ત્યારે તથા દાણા પાકા થયા બાદ ડોડા કાપી લેવા. ડોડાને છાલ કાઢીને ખળામાં સુકવવા માટે રાખવા.

ઉત્પાદન :

જાત	ચોમાસુ પાકમાંથી ઉત્પાદન	શિયાળુ પાકમાંથી ઉત્પાદન
સુઘારેલી જાત	એક એકરમાંથી ૫૦-૬૦ મણ	એક એકરમાંથી ૭૫-૮૦ મણ

સેવા સંસ્થાન વિકાસ

શ્રીફ ફાઉન્ડેશન ટ્રસ્ટ વડોદરા સંચાલિત વિવેકાનંદ સેન્ટર ફોર એગ્રીકલ્ચરલ સર્વિસીસ.